

AZ ÖKOLÓGIAI CIVILIZÁCIÓ TUDOMÁNYOS MEGALAPOZÁSA ÉS AZ EGÉSZSÉGES VILÁGNÉZET TÁRSADALMI JELENTŐSÉGE

Dr. Grandpierre Attila

Az emberiség alapvető törekvése, hogy minél jobban éljen, minél teljesebben élje életét. Cikkünkben felhívjuk a figyelmet a civilizációk két alaptípusára, az életközpontú és az anyagközpontú civilizációra. Nemcsak az ősi időkben élt az ember életközpontú civilizációban. Megszületésünk után néhány évig mindnyájan életközpontú szemlélettel fogtuk fel a világot. Később családunktól, majd az iskolától, a társadalomtól eredeti, természetes lényünkre újabb civilizációs rétegek rakódnak rá, amelyek az anyagközpontú civilizációban elidegenítenek bennünket eredeti lényunktől. Az elidegenedés miatt emberi alkotóerőnk a töredékére csökken. Az elidegenedés leküzdéséhez az élet tudománya döntő segítséget adhat. Az új, egzakt biológia segítségével eljutunk az első átfogó, lényegében teljes tudományhoz. Az egzakt biológia alapelve a Világegyetem legalapvetőbb természettörvényeként az élet teljességére, a teljes egészségre ösztönöz bennünket. Az átfogó tudomány első elvei megalapozzák az átfogó tudományos világnézetet, amelyet egészségesnek nevezhetünk, mert teljeskörű, kiegyensúlyozott, megfelel a valóság lényegének. Az átfogó tudomány szerint a Világegyetem legátfogóbb és legalapvetőbb tulajdonsága, hogy él. S ha így van, akkor az élet megértése kulcs az egész világ megértéséhez és az ökológiai civilizáció sikeréhez. Tanulmányunkban bemutatjuk, hogyan.

A civilizációk két alapvető fajtája: a természetes és a modern

Az emberiség történetében alapvetően kétfajta civilizációt különböztethetünk meg: az ősi, a Természettel összhangban élő, életközpontú és a modern, materialista jellegű, anyag-központú civilizációt. A civilizációk ezen két alaptípusra felosztását – többek között - alátámasztják az emberiség fennmaradt őshagyományai (Grandpierre 2018a), történelmi emlékezete a legrégebbi időkről (például A Sárga Császár belső könyvei 2010, 15-20); a vallástörténelem (Eliade 1987, O'Brien 2007, Grandpierre 2016); a mitológia-történelem (Toporov 1988); a népmese kutatás (Berze-Nagy 1984); és a történelemtudomány (Grandpierre K. E. 2011).

A természetes civilizációt az ember és az élő Természet összhangja jellemzi. Az ember a Természet teremtőerőinek (lásd alább, A Természet első elvei c. szakaszban) szülötte, ezek emberi megtestesülése. *Az ember alapvetően éppúgy természeti lény, mint bármely földi élőlény.* Az emberi természet – nem véletlen a szóegyeztetés – és a Természet egylényegű. Az ember évmilliókon át a Természet ölén, a Természettel egybeforrvan élt. Az ősi civilizáció természetvallásában az ember a Természetet a legnagyobb tisztelettel ébresztő erővel, a kozmikus életerővel feltöltöttként fogta fel (Bhante 1990). A természetes civilizáció embere a Természet iránt hálát érez, adományait messzemenően méltányolja. A Természet minden lényében rejtetten ott lappangó energia misztériuma iránt rendkívül érzékeny. A természeti rendből adódó erkölcsi erényeknek az őszinteséget, a becsületességet és a tisztaságot tartja, és a legmagasabb tisztelettel fordul a bámulatot és csodálatot ébresztő természeti rend

törvénye, a Természet életfolyamatainak tökéletessége felé (u. ott). A természetes civilizáció szakrális, számára a Természet rendje szent, az élet szent, az értelem szent, mindannyian a legmagasabb tiszteletben részesülnek. A természetes civilizáció embere a Természettel együttműködésre törekszik. A modernitásban egyik sem szent. A modern ember használja a környezetét, és nem együttműködésre törekszik. A természetes civilizáció az életet tartotta a legalapvetőbb létezőnek, és így az életet a legmagasabb megbecsülésben részesítette; ezért volt élet-igenlő és harmonikus, ezért maradhatott fenn rendkívül hosszú időken át. Az emberiség alapélményét, a Természetet átható élet szentségének élményét a materializmus egyre növekvő uralma szorította háttérbe. Az élet és a Természet szentségének élményét felváltotta a nihilisztikus, profán civilizáció élménye.

Úgy tűnik, Európában a civilizáció romlása a régi görögökkel, a nyugati civilizáció megalapítóival, az i.e. 800 körüli évszázadokban kezdődött. Strabón, a legjelentősebb ókori görög történetíró Homéroszra hivatkozva ezt írja: „A nálunk [a görögöknél] dívó életmód már majdnem minden nép között elterjedt, s megrontotta az erkölcsöket... bevitte közéjük a fényűzést, az élvhajhászást, a csalárdságot s a kapzsiság ezerféle módját...mindez látszólag elősegíti a civilizáltabb szokásokat, de kétségkívül megrontja az erkölcsöket és kétszínűségre vezet, a korábbi hamisítatlan őszinteség helyett” (Strabo 1954). Az erkölcsi romlás ezen jelei egytől-egyig a materialista szemlélet jellemzői. A civilizáció szorosan összefügg az anyagi-technológiai vívmányokkal, amelyek gyakran életmód-váltásra vezettek, s nem egyszer a hagyomány leértékelésével, profanizálódással, a materializmus fokozatos erősödésével jártak. Az ökológiai civilizáció építésében fontos szerepet játszhatnak azok a hagyományos életmódot élő népcsoportok, amelyek életmódjukban és világnézetükben is, tehát teljesebben őrzik az évmilliós tudás-örökség tiszta forrását.

Ahogy Mircea Eliade, a kiemelkedő vallástörténész olyan meggyőzően kimutatta, a profán, nyugati civilizáció, „a teljesen deszakralizált világ, kozmosz az emberi szellem történetében új felfedezésnek számít”, s minden más korban, illetve körzetben az ember mindig arra törekedett, hogy szent univerzumban éljen (Eliade 1987,13). Az ősi, szakrális civilizáció embere bátran vállalja a súlyos felelősséget például azért, hogy részt vesz a világ teremtésében, saját világa létrehozásában, *a növények és állatok életének biztosításában* stb. Ez azonban a felelősségvállalásnak más fajtája, mint amit mi, modern emberek valódinak és érvényesnek tartunk: *kozmosz síkon történő felelősségvállalás*. A nyugati előtti természetes civilizáció emberének olyan világszentségben van része, amely mind az állat-, mind a növényvilágban megnyilvánul (u.ott, 93-94). Az ősi ember számára a Kozmosz élő és tagolt egység (u.ott, 154).

Ez az ősi, élet-igenlő, szakrális világrend Európa középső, keleti és Ázsia nagyobb részén az i.u. 1200-as évekig fennmaradt a természetvallásban, és máig tovább él a konfucianizmusban, a sintoizmusban és a Selyemút népeinek őshagyományaiban. A nyugati civilizáció megszületésével és hódításaival ezt az eurázsiai életigenlő civilizációt fokozatosan felváltotta az egyre inkább materialista jellegű, az életben és a Természetben rejlő belső értéket nem tisztelő civilizáció. Albert Schweitzer érvelése szerint az ősi európai világnézetet a középkorban az életet és a világot lényegében tagadó, a természetfölöttire irányuló szemlélet váltotta fel. Az élet-igenlés azonban a középkorban keletről Európába érkező, a zoroasztrizmussal és a kínai filozófiával lényegi rokonságban álló világnézetű, eleinte még „barbár”, azaz „pogány” népek

alkotóerejére támaszkodva, az 1300-as évektől újjászületett ugyan (Schweitzer 2010, 115-117), de az 1800-as évektől fokozatosan ismét háttérbe szorult. A modern európai gondolkodás tragédiája, hogy az élet- és világigenlés, valamint az erkölcsi világnézet között eredetileg meglévő kötelékek lassan meglazultak és felbomlottak, tragikus törés lépett fel az európai történelemben (u.ott).

Az életközponitú értékrend és alkotóerő megtörése kisgyermekkorban

Ahogy az ősi, természetes civilizációban, értékrendünk egyéni életünk első éveiben is az élet értékelésén nyugszik. Ez a természetes értékrend, az élet értékrendje. Kisgyermekkorunkban az évek múlásával egyre növekedő súllyal rakódik ránk a családban (bölcsödében, óvodában) tanult második értékrend. Amikor ez a második, családi értékrend ütközik az első, életelvű értékrenddel, meghasonlás lép fel személyiségünkben. Gordon W. Allport amerikai személyiségpszichológus rámutatott, hogy *Nyugaton a családi-társadalmi hatások rendszerint 3-5 éves korban kerekednek felül a kisgyermek eredeti, természetes én-jén; ekkorra már „a nyugati ember énje [belső világából] úgy kiáll, mint egy feltartott hüvelykujj”* (Allport 1985, 131). Figyelemre méltó, hogy *ezzel egyidejűleg a gyerekek önálló, eredeti látásmódja, alkotóereje fokozatosan háttérbe szorul. 3-5 éves korban az emberi alkotóerő még a gyermekek 98%-ában eléri a kreatív géniusz szintet, 25-30 éves korra azonban ez az arány 2% alá süllyed* (Land and Jarman 1992). Mi lehet ennek az oka? Tény, hogy 6 éves kortól a második értékrendre ráakódik a harmadik értékrend, az iskolai tanítás, a tananyag értékrendje. A modern, kötelező iskolai oktatás materialista világnézetű, száraz adatok befűlázását eröltető tananyaga elnyomja a szabad akaratot, érdeklődést, távoli az élettől, lényegében idegen a gyermekek eredeti érdeklődésétől, természetes motivációitól, a nihilizmust erősíti és kiöli a bennük rejlő alkotó géniuszt.

Az emberi alkotóerő a civilizáció legfőbb hajtóereje. Az a civilizáció, amely megőrzi az eredeti, velünk született emberi alkotóerőt, érdeklődést, kíváncsiságot és motiváltságot, összhangban az ember természetével, a bennünk rejlő természeti erőkkel és képességekkel, nemcsak sokkal magasabb életörömet biztosítana az emberiségnek, de egyszersmind óriási civilizációs hajtóerő-többletre tenne szert a materialista civilizációban szokásos mértékhez képest.

A modern civilizációt jellemző materialista világnézetben az élet, az értelem és az anyagi világ szerves egysége, a Természet úgy tűnik fel, mint ami nem több, mint anyag; az élet és az értelem pedig úgy, mint ami nem több, mint az anyagi világ önálló oksági erővel nem rendelkező mellékjelensége. Következésképpen, *a modern világban az élet és az értelem alárendelődik az anyagi világnak, és így saját mivoltától elidegenedve a materializmus követésére kényszerül*. Ahogy Leo Strauss nagyhatású kritikájában vázolta, a modernitás lényege az a törekvés, hogy „felszabadítsa” az emberi akaratot minden „külső”-nek tekintett tényezőtől, mint például az Isten, a Természet, és a történelem. *A modernitás sikeressége azonban alássa magát a modernitást, mert a minden iránytű nélkül maradt modern nyugati ember már nem tudja, mit akarjon, és elvesztette abba az értelembe vetett hitét, amely legmagasabb céljait megerősíthette volna* (Strauss 1992). Eredeti, természetes irányultságát elvesztve a nyugati ember a materializmus könnyű prédájává válik. A történelem kilép természetes medréből, kizökken az idő, ahogy Shakespeare 1602-ben megfogalmazta. Természetes körülmények között az emberi életakarát és az értelembe vetett hit az emberi alkotóerő elsődleges hajtóerői. *A modernitás válsága*

azzal járt, hogy a modern civilizáció leértékelte, parkoló pályára kényszerítette legnagyobb erőforrását, az emberi alkotóerőt éltető belső motiváltságot.

Következtetésünket alátámasztja, hogy Niall Ferguson, a Harvard Egyetem történész-professzora szerint az elmúlt évtizedekben a nyugati emberek elvesztették hitüket saját civilizációjukban (Ferguson 2011).

Az egészség és az ökológikus szemlélet kapcsolata

Az ember alapvetően természeti lény volta azt jelenti, hogy önazonosságunk alapvetően egybeesik a Természettel. Ez csak úgy lehetséges, hogy a Természet élőlény. A Természet alatt itt a Világegyetemet értjük, vagyis minden létező egységes egészét. Ha a Világegyetem él, élete akadálytalanul zajlik, mert nincs rajta kívüli létező. Ha természeti lényként egylényegűek vagyunk a Világegyetemmel, akkor életünk személyes összeköttetésben áll ezzel az akadálytalanul zajló, különleges, kozmikus étellel. Természeti lényünk révén egyek vagyunk a magasabb szinten szerveződő, kozmikus életet élő Mindenséggel, az Egész-szel. Lényünk ezért rendkívüli mélységű, és így csak akkor ép, ha nem idegenedik el ettől az Egész-től. S ha önazonosságunk alapvetően egybeesik ezzel a végtelen, égi szabadságban élő Mindenséggel, akkor hozzátartozik az emberi lélek épségéhez, egészségéhez.

Az ökológia az életközösségek és viszonyaik, kölcsönhatásaik és kapcsolataik tudománya. Ha a Természet él, akkor az ökológia a Világegyetemet is magában foglalja, és így a legátfogóbb tudománnyá válik. A materializmus keretein belül az ember lényegét egyéni testére korlátozódik.

A World Health Organization (WHO) definíciója szerint az egészség “a teljes fizikai, mentális és társadalmi jól-lét, nemcsak a betegség és a legyengülés hiánya” (World Health Organization 2006). Mentális jól-lét alatt az érzékelésünk és gondolatvilágunk magas szintű jól-létét értjük. Ahhoz, hogy az egészséget, ezt a civilizációnk egészsége számára rendkívül lényeges fogalmat teljes súlyában foghassuk fel, a WHO egészség-meghatározását kicsit pontosítanunk kell és ki kell terjesszük az élet legalapvetőbb szintjére, természeti lény voltunkra, és az ember és a Természet kapcsolatára. Figyelembe véve, hogy az emberiség akkor tudja a Természetet megbecsülni, ha saját, belső értékkel bírónak fogja fel, az ökológia alapvető feladata, hogy a Világegyetemet élőlénynek tekinthesse. A Természetet értékelő ökológia tudományos megalapozásához az életet a Kozmosz egészére kiterjesztő egzakt biológiára van szükség. A fizikai egészségre korlátozódó materialista egészség-felfogástól megkülönböztetve, az így nyert egészség-fogalmat, amikor a megértéshez szükséges, teljes egészség-nek nevezzük. Így egészség-meghatározásunk a következő alakot ölti: *az egészség egyéni, társadalmi és természeti lényünk teljes fizikai, lelki és szellemi, társadalmi és természeti jól-léte, az ember és a Természet kapcsolatának teljes jól-létét is beleértve.*

A teljes egészség nemcsak a betegség hiánya, hanem mindenféle, fizikai, lelki és szellemi egészség-rontó hatástól mentesség, és mindenféle, fizikai, lelki és szellemi erővel, teljes életerővel, lelkesedéssel, tisztánlátó képességgel feltöltöttség. Magában foglalja természeti lényünk teljes összhangját az élő Világegyetemmel. Ez a teljes egészség együtt jár a lélek és az értelem, a boldogság és a tisztánlátás magas szintű,

teljes kibontakozásával. Ha ezeket a tulajdonságokat szeretnénk kiemelni, nevezhetjük a teljes egészséget életteljességgnek, az élet teljének is.

Lelki és szellemi épségünk megőrzéséhez egészséges, élet-igenlő, értelem-igenlő és világ-igenlő civilizációra van szükségünk. Albert Schweitzer, a Nobel-díjas orvos és filozófus meghatározásában *a világ- és életigenlés az embernek az a belső meggyőződése, hogy az élet egy valóságos létező, a világnak és az életnek belső és nagy értéke van, az élet mindenki számára végtelenül értékes, az emberi szellem az egész világot képes átfogni, és az embernek sohasem szabad feladnia küzdelmét* (Schweitzer 1949, vii). Az élet-igenlő és világ-igenlő civilizáció a világ két körzetére jellemző; ezek Európa és Kína (u.ott, xiii). „Sehol sem érezték át a világ- és élet-igenlés problémáját olyan elementáris és átfogó módon, mint a kínai gondolkodásban” (u.ott, xiv). Előző tanulmányunkban (Grandpierre, A. 2018) jeleztük, hogy e két körzet között az őskorban és az ókorban a Selyemút kulturális egységet teremtett, amely egészen i.u. 1200-ig fennállt. A nyugati civilizáció a materializmus egyre nagyobb mértékű eluralkodásával letért erről az útról. Kína viszont megőrizte - egészen Mao idejéig - élet- és világ-igenlő világnézetét. Az elmúlt évtizedekben ez az ősi ökológikus világszemlélet Közép- és Kelet-Európában és Kínában is újjászületően van.

Az egészség alapvetően ökológiai fogalom, mert az élet a Világegyetemben közösségi és alapvetően egymásra támaszkodó jellegű. Ahogy az átfogó ökológiában, úgy az ősi magyar mitológiában is a Világegyetem a kozmikus élet szerveződésének legfelsőbb szintje, a Legfelsőbb Lény. Hasonlóan, a Világegyetem a kínai felfogás szerint is élőlény. Korunkban az asztrobiológia és az antropikus kozmológia váratlanul alapvető kapcsolatot teremtett a Világegyetem és az élet tudományai között. Ezt a kapcsolatot erősíti a biológia Bauer Ervin magyar származású biológus által felfedezett egyetemes természettörvénye (Bauer 1967), a James Lovelock által kidolgozott Gaia-elmélet, amely a Föld élő voltának elmélete (Lovelock 1990), a Héliosz-elmélet, amely a Nap élő voltának elmélete (Grandpierre 2015), és az Élő Világegyetem elmélete (Grandpierre 2012). Ezen egymást erősítő trendek az ókori hun-magyar és a kínai életközponthoz tartozó filozófia modern tudományos alátámasztását jelentik.

A civilizáció lételméleti alapja

A metafizika egyik fő ága az ontológia, magyarul lételmélet, vagyis a létezés mibenlétének és alapvető fajtáinak tudománya. A materializmus az anyagot tartja egyedül létezőnek, az életnek és az értelemnek nem tulajdonít lételméleti súlyt. Az életközponthoz tartozó világnézet az anyagnak, az életnek és az értelemnek egyaránt lételméleti súlyt tulajdonít, s e három közül az életet tartja alapvetőnek. Az életközponthoz tartozó világnézetben az anyag, az élet és az értelem egységes egészet alkot, és ezért, legalábbis természetes körülmények között, e három valóság-fajta összhangban áll egymással.

A természetes civilizáció metafizikus, szakrális és harmonikus, a materialista anti-metafizikus, profán és elidegenedett. Bár a modern tudomány kifejlődésében az új, materialista metafizikán alapuló mechanikus világkép kialakulása játszotta a kezdeményező és meghatározó szerepet (Burt 1952), a modernitás a metafizikát megpróbálta leértékelni. Ez pedig saját fennmaradása számára hátrányos, hiszen a nyugati civilizáció első változatának, *a görög-római civilizációnak kora középkori*

bukását saját, „pogány” metafizikán alapuló világnézetének bukása okozta (Collingwood 1948).

A nyugati civilizáció materialista világnézete azon a rendkívül kétséges metafizikai feltevésen alapszik, hogy a fizika, az anyag tudománya az egész Világegyetem minden aspektusát le tudja írni, vagyis az élőlények viselkedését éppúgy, mint az élettelenekét. Ez a feltevés lételméleti szintű feltevés, azt jelenti, hogy minden változásnak kizárólag fizikai oka lehet, vagyis minden változás kizárólag fizikai erők hatására lép fel. Csakhogy az élettelen tárgyak viselkedésének előrejelzésében rendkívül sikeres fizika az élőlények viselkedésének előrejelzésében teljes csődöt mond. A mindennapi tapasztalatnak is élesen ellentmond, hiszen az emberi viselkedést alapvetően nem fizikai erők, hanem ösztönök, érzések és gondolatok irányítják. Ráadásul, ahogy az alábbiakban kimutatjuk, *korunkban a nyugati civilizáció materialista világnézetét saját legfőbb segédeszköze, a tudomány cáfolja meg.*

Mivel az anyag, az élet és az értelem egymáshoz viszonyított jelentősége lételméleti kérdés, a civilizációt alapvetően lételméleti állásfoglalásnak tekintjük. Ez a lételméleti állásfoglalás az, amelyik olyan rendkívüli mélységű, hogy mindennapi gondoktól terhelt, kisebb kérdésekhez szoktatott és ezekkel túlságosan megterhelt gondolkodásunk számára jószerivel teljesen járatlan világnak számít. Pedig, éppen mert rendkívül mélyreható, a civilizáció képes gondolkodásunkat észrevétlenül is saját lételméleti állásfoglalása irányába vezetni, például a materialista keretek közé terelni. Ráadásul a civilizáció lételméleti állásfoglalása korai életéveinkben kritika nélkül jut belső világunkba. Miután megszoktuk, úgy vezeti meg az embert, hogy nem vesszük észre. Így mindennapi életvezetésünk alakításában rendkívül hatékony, és az emberiség jelentős részére ki tudja terjeszteni hatását. A civilizáció lényegének éppen ezért uralkodó lételméleti állásfoglalását tekintjük. Akkor beszélhetünk civilizációról, amikor az uralkodó lételméleti állásfoglalás hatásrendszere népek sokaságára és történelmileg jelentős időszakokra terjed ki.

A civilizáció lényege és leghatékonyabb eszköze: a világnézet

A Világegyetem minden létező egységes egésze, az egységes valóság. A lételméleti, szakszóval ontológiai állásfoglalás a világ egészének lényegéről alkot véleményt, ezért szükségképpen világnézeti jellegű. *A világnézet a lételméleti állásfoglalás mindennapi életben alkalmazható formája*, a világ összes jelenségére alapvető magyarázatot adó egységes rendszer. *A világnézet a világ értelmezésének, értékelésének és érzékelésének egységes rendszere, meghatározó alapja, az a mód, ahogyan a világot felfogjuk és értékeljük.* A világnézet a civilizáció leghatékonyabb eszköze, mert a családon és a társadalmi hatásrendszeren keresztül kora gyermekkorban beépül a gyermekekbe és alapvetően meghatározza világfelfogásukat, még a felnőttek számára elérhető kritikai gondolkodás kifejlődése előtt. Emiatt, ha később nem tudatosul, észrevétlenül marad. Észrevétlenül marad az is, hogy a világnézet mindent eldöntő jelentőségű életvezetésünk alapvető irányának meghatározásában. *Ezért a világnézet jelentőségének tudatosítása életfontosságú.* Másképpen megfogalmazva: a világnézet a döntéseink alapjául szolgáló gondolatvilágunk és értékrendszerünk egységes rendszere, és így cselekvésünk legalapvetőbb irányítója.

Az a mód, ahogyan felfogjuk a világot, kulcsfontosságú, mert minden élményünket,

tapasztalatunkat felhasználhatjuk az életminőségünk, érzésvilágunk és gondolatvilágunk minőségének javítására – vagy éppen anyagi értékeink gyarapítására, több pénz vagy hatalom elérésére. A világnézet határozza meg, mely kérdések fontosak számunkra, és azt is, milyen válaszok adhatóak ezekre a kérdésekre. *Amit gondolkodásnak nevezünk, az általában nem több, mint eleve meglevő világnézetünk alkalmazása az adott helyzetre.* A világnézet a tudományban is alapvető, anélkül, hogy ezt rendszerint tudomásul vennénk. Alapvetően a világnézet szabja meg azt is, mit gondolunk a tudományról. *A világnézet nagyobb gyakorlati jelentőségű, mint a tudomány.* A világnézet tudattalan kialakulása és tudattalan alkalmazása egyike azoknak a fő okoknak, amelyek miatt a világnézet rendkívüli jelentősége nem tudatos. A világnézet azért is rendkívüli jelentőségű, mert három rétege, a velünk született, a családtól kapott és a társadalomtól kapott, minden emberben már ifjúkorban kialakul, és rendszerint az egész életvezetést meghatározza. Ráadásul, éppen a világnézet rendkívüli jelentőségének elsikkadása miatt felnőttkorban is nagyon kevesen ismerik fel világnézetük egész életükre gyakorolt alapvető szerepét. Mégis, ha tudatosítjuk magunkban, képesekké válhatunk világnézetünket egészségessé tenni, és ezzel életünket a felemelkedés irányába állítani.

A világnézet jelentősége abban rejlik, hogy dióhéjba foglalja a Világegyetemet, és ez a dióhéjba foglalt tudás a civilizáció minden tagjának gondolkodásába beépül.

Gondolkodásunk következő szintje: a tudomány és az oktatás hatása

Az eddigiekben jeleztük, hogy gondolkodásunk természetes, elsődleges szintje a természetes, *életközpontú világlátás.* A nyugati világban erre rakódik rá a gondolkodásunk második szintjét meghatározó, családban tanult értékrend, amely a szülők meghatározó szerepe és a szülők társadalomba beilleszkedése révén rendszerint többé-kevésbé összhangban áll a társadalom, illetve a civilizáció értékrendjével. A materialista civilizációban a szülők rendszerint materialista világnézetűekké válnak, s így a nyugati civilizációban gondolkodásunk második szintje *materialista világlátássá* válik. Az első két szint tudattalanul, észrevétlenül hat ránk. *A harmadik szint a tudatos gondolkodásé.* A mai világban a tudatos gondolkodást jelentős részben a tudomány hatása jellemzi. Mind a szülők, mind az iskolában tanuló gyermekek a tudományos igazságokat tartják mérvadónak annak eldöntésében, mi igaz és mi nem. Amennyiben a tudomány materialista jellegű, ahogy ez a helyzet a fizika kizárólagosságát valló modern tudománnyal, gondolkodásunk harmadik, tudatos szintje is – rendszerint észrevétlenül - a materializmus keretei közé terelődik. S ha ez a harmadik szint alapvetően összhangban áll a második, családi meghatározottságú világnézettel, akkor megerősítik egymás hatását, és még hatékonyabban szorítják a háttérbe a velünk született, életközpontú világnézetet, s vele lelki-szellemi egészségünket. Az elidegenedés még nagyobb mértékűvé válik.

Gondolkodásunk három szintje és az egészséges civilizáció

Gondolkodásunk mindhárom szintjének rendkívüli jelentősége van az ökológiai civilizáció építése számára. Ahhoz, hogy társadalmi szinten meg tudjuk őrizni gyermekeink lelkének természetes épségét, e három világnézetnek összhangban kell állnia. Mivel az életközpontú világnézet velünk született, lelki egészségünk csak akkor lehet teljes, ha a családtól és a civilizációtól is életközpontú világnézetet

kapunk. Az egészséges szemléletre törekvő társadalom számára alapvető feladat, hogy felkészítse a szülőket az életközponitú, egészséges világnézet alapján történő gyermeknevelésre. Ehhez fontos segítséget adhat az ősi eurázsiai civilizáció gyermeknevelési hagyományait máig őrző népek nevelési szokásainak megismerése (Grandpierre 2018a). Gyermekünk világnézete a második gondolkodási szinten akkor maradhat egészséges, ha a szülők tudatosan törekszenek az egészséges világnézet kellő szintű elsajátítására.

Gyermekünk világnézete a harmadik gondolkodási szinten akkor maradhat egészséges, ha az iskolai oktatás szemlélete életközponitú, és ha a fizikai, lelki és szellemi jól-létet összehangolva mindegyikre megfelelő figyelmet fordít. Mindaddig, amíg egyetlen egzakt tudomány létezik, az anyag tudománya, a fizika, és ennek az egzakt tudománynak a tekintélyével ruházzák fel a legfeljebb csak hipotézisnek tekinthető materialista metafizikát, az iskolai oktatás világnézete alapvetően materialista jellegű marad. Következésképpen, a nyugati oktatási rendszer átvétele Közép- és Kelet-Európában és Ázsiában is alapvetően formálja át a belőle kikerülő gyermekek gondolkodását és világnézetét. A nyugati oktatási rendszert végigjáró gyermekek nyugati típusú gondolkodással kerülnek ki a társadalomba, függetlenül a helyi hagyományoktól, kultúráktól. Ezen a helyzeten változtathat az egzakt és a fizikából le nem vezethető, saját, önálló törvényekkel rendelkező biológia megjelenése. Mivel az új, egzakt, a modern fizika legjobb hagyományait megőrző és továbbfejlesztő biológia alapelve személyes és közösségi szinten egyaránt iránymutatást ad életvezetésünkhöz, ezért személyesen és közösségi szinten is megerősíti a tanulók természetes érdeklődését, életszeretetét.

Az életközponitú természettudomány a fizikát is sokkal közelebb hozza a tanulókhöz, mert első elveinek köszönhetően mélyebb szintű megértést tesz lehetővé könnyebb, gyorsabb és hatékonyabb módon. Így alkalmas arra, hogy felkeltse kíváncsiságukat, az iskolai tananyagot a megszokott száraz, életidegen, lexikális tudás jellegű helyett vonzóvá, lelkesítővé, motiválóvá változtassa, a hangsúlyt az összefüggések megértésére, és így az önálló gondolkodás kibontakoztatására alkalmassá tegye, egészséges irányba fejlessze lelküket és értelmüket. *Az egészséges nevelés célja lényünk épségének megőrzése és továbbfejlesztése arra a szintre, hogy a mai civilizációban helytálljon, képes és kész legyen önállóan cselekedni egyéni, közösségi, társadalmi és természeti lényének egészségéért* (Gáspár László meghatározása alapján, Gáspár 1997, 60). *Az egészséges oktatás célja az emberi létezés alapvető kérdéseinek megválaszolása és összefoglalása az alapvető ismeretek egységes, az egész világot átfogó rendszerében, az alpműveltségben. Az általános megismerési képességek leghatékonyabb fejlesztését az egységes világkép teszi lehetővé* (Gáspár 1978, 6). Mivel életközponitú tananyagról van szó, egycsapásra az életközösségek és kölcsönhatásaik tudománya, az ökológia oktatása is egyszerűvé válik. Az életközponitú, lényegében teljes, és ezért egészséges ökológiai világnézet pedig világértelmezési és értékelési rendszerünket lényegében teljessé téve alkalmassá teszi az iskolából kikerülő nemzedékeket a kiegyensúlyozott, egészséges civilizáció építésére.

Ha az ökológiai világnézet nem gondoskodik a materialista világnézet tudományos megalapozottságához legalábbis hasonló horderejű tudományos megalapozottságról, akkor versenyhátrányba kerülhet. *Véleményünk szerint az életképes ökológiai civilizáció építéséhez szükséges legfontosabb eszközök az egész Világegyetemet teljes*

kiterjedésében és mélységében is átfogó tudomány, amely az anyag tudományán kívül az élet és az értelem tudományát is magában foglalja, és az ezen az átfogó tudományon alapuló egészséges világnézet. Ez a feladat olyan biológia kifejlesztését igényli, amely elősegíti az élet-igenlést, az életerő és az életminőség növekedését, és amely a fizikához hasonlóan egzakt megalapozottsággal bír, de nincs a fizikának alárendelve. Az ökológiai civilizáció építésének fontos feladata az élet-igenlő biológia és az értelem-igenlő pszichológia tudományos megalapozása.

A fizika első elve

A modern nyugati civilizáció leghatékonyabb támasza a fizikán alapuló fejlett ipar és a fizikán alapuló materialista világnézet. Feladatunk megoldásához az első lépés annak felismerése, hogy a fizika leghatékonyabb eszköze a legkisebb hatás elve. A legkisebb hatás elvét a fizika első elvének tekinthetjük, mert belőle a fizika összes alapvető egyenlete levezethető (Zee 1986, Taylor 2003, Grandpierre 2011). Tény, hogy a klasszikus fizika alapegyenleteinek éppúgy a legkisebb hatás elvéből vezethető le legelegánsabb, legtömörebb és legvilágosabb megfogalmazása, mint a gravitáció-elméletnek vagy a kvantumfizikának. Az egész fizika összes alapegyenletét magában foglaló legkisebb hatás elvét a fizika meghatározásának tekinthetjük. A fizika az élettelen anyag tudománya; élettelen anyag az, amelynek viselkedését a legkisebb hatás elve határozza meg. A legkisebb hatás elvének szemléletes tartalma, hogy a fizikai testek változásaiban a tehetetlenség fejeződik ki.

A biológia első elve

Az élőlények azonban nem tehetetlenek, így viselkedésüket alapvetően más természeti törvény, a cselekvőképesség fenntartásának törvénye jellemzi. Az élőlényeknek ugyanis cselekedeteik során cselekvőképességüket, életképességüket is helyre kell állítani, a biológiai cselekvéshez ugyanis energiára és időre is szükség van. Ha az élőlények nem gondoskodnának életképességük fenntartásáról, akkor energiájuk, mozgásképességük hamarosan elenyészne. Az élőlények egyetemes törvényét Bauer Ervin fedezte fel, és ezt róla Bauer-elvnek nevezik.

A Bauer-elv kimondja: *„Az élő és csakis az élő rendszerek soha sincsenek egyensúlyban és szabadenergia tartalmuk terhére állandóan munkát végeznek annak az egyensúlynak a beállta ellenében, amelynek az adott külső feltételek mellett a fizikai és kémiai törvények értelmében létre kellene jönnie. Az élő rendszer mindig egész szabadenergia tartalmát alakítja át a várható egyensúly megvalósulása ellenében végzett munkává”* (Bauer 1967, 51). A Bauer-elv az élet első elvének tekinthető, mert Bauer ebből az élet összes alapegyenletét, köztük az anyagcsere, a szaporodás, a növekedés alapegyenletét, és az összes alapvető életjelenséget is levezette. Ezért a Bauer-elvet a Természet első elvének tekinthetjük. Az élet lényegének energetikai meghatározását adja. Kifejezi, hogy az élet lényege a cselekvés, az élet minél magasabb szintre emeléséért végzett munka. Mivel örök természettörvényről van szó, ezért az élet a Kozmoszban szükségképpen győzelemre ítéltetett. Egy természettörvényt nem lehet legyőzni. Nincs az a földi hatalmasság, amely az élet győzelmét legalábbis hosszú távon megakadályozhatná. Az élet lényege tehát nem a túlélésben rejlik, ahogy a fizika szemüvegén át látszott, hanem az életminőség felemelésében, az élet tökéletesítésében, egyre tartalmasabbá és értékesebbé, boldogabbá és értelmesebbé tételében.

A biológia alapvetőbb a fizikánál

A Bauer-elv jelentősége szükségessé teszi, hogy összevessük az elméleti fizika legnagyobb horderejű alkotóelemével, a legkisebb hatás elvével. Mivel a legkisebb hatás elve a tehetetlen tárgyak változásainak törvénye, és az élőlények lényeges többlettel, cselekvőképességgel rendelkeznek, kerestem a módot a legkisebb hatás elvének biológiai általánosítására. A legkisebb hatás elve a cselekvés vagy történés jelenlegi, adott kezdőpontja és jövőbeli végpontja közötti legkisebb energia- és időráfordítású pályát határozza meg. A legkisebb hatás elve eszményien alkalmas a „postás” szerepére, mert a kezdőpontot egyenesen a végponttal köti össze. Ha a legkisebb hatás elvét általánosítjuk, belőle elhagyjuk a „legkisebb” megkötést, és figyelembe vesszük, hogy a cselekvés végpontját, célját maga az élőlény határozza meg, mert a Bauer-elvnek megfelelően minden rendelkezésre álló energiát cselekvőképessége legmagasabb szintre emelésére fordít, akkor megkapjuk a biológia alapelvét (Grandpierre 2007). A leeső kő egyenesen a földre esik, nem végez cikk-cakkokat, mert az több energiába, időbe kerülne. Az energiaráfordítás és időráfordítás együttes mérőszáma a „hatás”. A fizikai testek a legkisebb energiaráfordítással és a legrövidebb idő alatt futják be pályájukat, a legkisebb hatás elve ezt fejezi ki. Az élőlényekre ennek éppen az ellenkezője jellemző. *Arra törekszünk, hogy a lehető legtöbb energiával és a lehető leghosszabb ideig éljünk.* Úgy választjuk meg cselekvéseink végpontját, hogy jól járjunk, hogy életünket a lehető legmagasabbra emeljük és ez a lehető legtovább tartson. Így jutottam el a legnagyobb hatás elvéhez (LNHE).

Az LNHE matematikai alakja magában foglalja a Bauer-elvet, mint a legnagyobb vitalitás elvét (Grandpierre, Chopra and Kafatos 2014) és emellett a leggazdaságosabb időfelhasználás, azaz legnagyobb bölcsesség elvét is. A „bölcsesség”-et biológiai értelemben határoztam meg: bölcs az a döntés, amely az élet javára szolgál. Az értelem az élet tartozéka. Arra való, hogy az adott körülmények között az élet számára legkedvezőbb döntést a lehető leggyorsabban hozza meg. Az értelmet az élet azért hozta létre, hogy bölcs döntéseket hozzon, hogy az élet a legmagasabb kiteljesedése felé tudjon haladni. A legnagyobb hatás elve határesetként magában foglalja a legkisebb hatás elvét, arra az esetre, amikor a legnagyobb hatás is rendkívül kicsi, mint a mikrovilágban. Ez a legkisebb fokú cselekvés, a tehetetlenség elve, amely az elemi részecskékre és az anyagi világra jellemző. Mivel az LNHE a legkisebb hatás elvének általánosítása, ezért éppúgy érvényes az egész Világegyetemben, mint a legkisebb hatás elve. Mivel az LNHE magában foglalja a legnagyobb vitalitás elvét a Világegyetem egészére vonatkozóan, ezért a Világegyetem, mint egész, élőlény. Mivel az LNHE magában foglalja a fizika első elvét, ezért a fizika törvényei az élet törvényeiből származnak. Az élet alapvetőbb, mint az anyag. A Világegyetem mélyebb valóság szinten él, mint anyagi felszíne.

Figyelemre méltó a biológiai és a fizikai okok viszonya. Először a biológiai ok hat, kitűzi a célt és mozgósítja a cél megvalósításához szükséges biológiai energiákat. Ezáltal kerül sor a cél fizikai megvalósításához szükséges konkrét fizikai okok egész sorozatának előidézésére. Amint a biológiai célkitűzés megtörtént, az ehhez szükséges fizikai folyamatok a lehető leggazdaságosabban jönnek létre, mert a tehetetlenség elve egyben a takarékoság elve is, a legkisebb energia- és időráfordítás elve. A biológiai

okoknak a Természet elsőbbséget és rendelkezőképességet biztosít a fizikai okok felett (Grandpierre 2012a).

Az élet tudományán alapuló civilizációnak hatékonyabb tudományos alapja van, mint az anyagelvű civilizációnak, mert a legnagyobb hatás elve a tehetetlenség elvének tovább fejlesztett, kibővített, nagyobb horderejű, és az élet felemelését elősegítő változata. Amíg az anyagi javak fogyasztására irányuló civilizáció az egyre nagyobb kényelem megteremtésére irányul, addig az életközpontú civilizáció, megőrizve az anyagi jól-lét szempontját, alapvetően az életminőség fejlesztésére törekszik.

Az életelv a teljes egészségre ösztönöz bennünket

Mivel a legnagyobb hatás elve csak a fizikában is létező mennyiségeket, az idő- és energia-felhasználást foglalja magában, tovább általánosítottam a biológia saját mozgatóerőire. Minden élőlény érző lény, és minden élőlénynek döntenie kell, hogyan cselekedjen egy adott helyzetben. A fizikában a változások oka a fizikai erő. A biológiai változások oka a motiváció. A motivációnak két alapvető fajtája van: az érzelmi és az intellektuális motiváció. Így jutottam el a biológia legáltalánosabb, legalapvetőbb elvéhez, amit életelvnek neveztem el. *Az életelv kimondja, hogy minden élőlény minden pillanatban minden energiáját, lelkesedését és bölcsességét mozgósítja vitalitása, érzelmvilága és gondolatvilága legmagasabb szintre emelése érdekében.*

Az életelv ismerete elősegítheti a tudatos életvezetést, mert azt mondja, hogy *élőlényként az az életfeladatunk, hogy minden pillanatban mozgósítsuk minden lelki és szellemi energiáinkat a teljes élet javára történő cselekvés felfedezése és megvalósítása érdekében.* Az életelv értelmében ugyanis annyira élünk az életünkkel, amennyire mindent megteszünk az élet felemeléséért. Ha ezt nem tesszük, akkor tetszhalottként vegetálunk, anélkül telik az életünk, hogy élénk az élet adta valódi lehetőségeinkkel, a felemelkedés lehetőségével. Ha tehát tényleg lényegében teljes, azaz egészséges életet szeretnénk élni, akkor mindent meg kell tennünk az élet felvirágoztatásáért.

Az élőlényeknek nagyon is számít, mit éreznek, jól érzik-e magukat a bőrükben. Az értelmes lényeknek nagyon is számít, jól értik-e a világot. *Az életelv a legjobb érzésekre és gondolatokra, a teljes egészségre, az élet teljének elérésére ösztönöz bennünket.* Érdemes figyelembe venni, mert az életünkről van szó. Az életelv az egészség, az élettelenség természettörvénye. Az életelv tudatosítása serkenti a vitalitást, a bölcsességet, legjobb képességeink kibontakozását, rendkívüli lelkesedést ébreszt, arra ösztönöz, hogy visszanyerjük belső, őseredeti, természeti erőként felelevenedő alkotóerőnket. *Ha tudatosan élünk az életelvvel, akkor elemi erővel, örök életerővel töltődünk fel, óriási életenergia-többletre teszünk szert.* Így az életelv megértésének alapvető jelentősége van az egészséges civilizáció számára.

A Természet három első elve

A Természet három első elve az anyag, az élet és az értelem elve. Az anyag, az élet és az értelem lételméleti Egyháromsága a tudományban a fizika, a biológia és a pszichológia, az egyén szintjén a test-lélek-szellem, a végső alkotóelemek szintjén az atom-érzés-gondolat háromságának felel meg. Az élőlények cselekvőképességének

elméletében kimutattam, hogy a motivációkhoz tartozó biológiailag irányítható energiák képesek a kvantum-vákuumban a bennük rejlő cél fizikai megvalósítására alkalmas virtuális részecskepárokat teremteni (Grandpierre 2012b, Grandpierre and Kafatos 2012, 2013). A kvantum-elektrodinamika szerint minden fizikai erőt a virtuális részecskék hordoznak. Így tehát a biológiai motivációk képesek az élő szervezetben a biológiai okoknak megfelelő fizikai folyamatokat előidézni és megvalósítani.

A modern fizika két alapvető hibában szenved, ezek az energia-megmaradás és az okság egyetemes törvényének sérülése. A kvantum-vákuumban spontán, fizikai ok nélkül termelődő virtuális részecskepárok ugyanis egyszerre sértik mindkettőt. Az egzakt biológia szerint a virtuális részecskepárokat az élő szervezetekben biológiai okok hozzák létre biológiai energiák segítségével (u.ott). Az átfogó természettudomány tudományos horderejére jellemző, hogy egyrészt képes az élőlények viselkedésének törvényszerű aspektusát meghatározni, és, ugyanakkor, egyúttal, minden további feltevés nélkül orvosolja a modern fizika mindkét alapvető hibáját (Grandpierre 2012a).

Az élet a saját erejéből létező valóság

Az élet alaptermészete szerint cselekvésre, élet-teremtésre irányul. Az élet önmagát teremti újra meg újra. Az élet több, mint pusztán létezés, mert cselekszik és teremt. Az élet az önmagát létrehozó, önmagát teremtő, önmagát megvalósító valóság. A kozmikus élet az oksági kapcsolatoknak rendkívüli, teljesen egyedülálló példája, mert olyan körkörös célokságot jelent, amelynek révén a célt kitűző létező teljes mértékben elő tudja idézni önmaga további létesülését. A kozmikus élet az önmagát teljes összefüggéseiben, teljes létében és létösszefüggéseiben létesítő, vagyis létében semmi mástól nem függő, teljhatalmú valóság. Az anyagi létező nem lehet az első létező, mert a létezésnek létre kell jönnie, amihez létesítő képességre van szükség. Mivel a létesítő képességet is létesíteni kell, csak úgy létezhet, ha önmagát is létesíti, ha maga az önlétesítő képesség. Ilyen csak egy létezik, ez a kozmikus élet. A kozmikus élet tehát az öslétező, az önmagától, önmaga által létező. A kozmikus élet az önmagától létező és önmagától cselekvő valóság. Az élet több, mint létező, mert cselekvő is, cselekvése által önlétesítő, s így minden létezés alapja. Az élet az önmagát cselekvése által teremtő valóság. Ha a végső valóság csak az lehet, amelynek nincs önmagán kívüli oka, amely tehát önmagát hozza létre, akkor a kozmikus élet a végső valóság. A végső valóság tehát az önmagát és változásait magától teremtő Élő Világegyetem. Semmi sincs, ami a kozmikus életnél nagyobb lenne. Az élet betölti és átfogja, sőt folyamatosan létrehozza, mozgatja és fejleszti a Mindenséget. Az élet az egyetlen, önmagától, saját erejétől létrejövő, az önmagát folyamatosan teremtő és tökéletesítő végső valóság.

Az élet hét szinten él

Az egzakt biológiában az egyén „pszichogén” fogalom, nincs benne az életelvben. Az egyén fogalma az önmegfigyelésből ered (Bauer 1967, 211). Az egyén nem élhet sejtszint nélkül, nem élhet elődjek nélkül, nem élhet a faj nélkül, a faj nem élhet a bioszféra nélkül, s ha az élet a végső valóság, akkor minden élet életből keletkezett, és így a földi bioszféra a kozmikus életből ered (Grandpierre 2013). *Az életet nem lehet egy skatulyába bezárni.* Az életelv egyetemes, mindenhol jelen van, és a különböző

szinteken más-más életformák a gyümölcsei. Az élet lényege nem anyagában, hanem változásainak irányításában, viselkedésmódjában, élet-felemelő jellegében rejlik. Ez a viselkedés egyszerre nyilvánul meg egyéni és közösségi szinten, ahogy sejteink szintjén is. Ugyanaz az egyetemes életelv irányítja az egyes ember életét, mint amely a sejtekét, az emberi fajét, a bioszféráét, a Világegyetemét. Az életelv összeköti az egyén életét a sejtek életével, a faj életével, a bioszféra és a Kozmosz életével. Az ökológia, mint az életközösségek és viszonyaik tudománya, a sejtek világát összeköti az egyének, a fajok, a földi világ és a kozmikus világ életével.

Az egész Mindenséget átfogó ökológiához jutottunk. Ebben az átfogó, kozmikus ökológiában az életnek hét alapvető szintjét különböztetjük meg, amelyekért felelősséggel tartozunk, amelyekért cselekednünk kell, amelyeken az életünk zajlik. Ez a hét szint a sejtek, az egyén, a család, a nemzet, az emberiség, a bioszféra és a kozmikus életközösség. *Életünk ezen hét élet egysége. Valódi énünk az élet mind a hét kozmikus szintjén egyszerre van jelen.* Az a tény, hogy az ősi, szakrális civilizáció embere bátran vállalja a súlyos felelősséget a növények és állatok életének biztosításában és a kozmikus síkon (Eliade 1987, 93-94), azt jelzi, hogy *az ősi eurázsiai civilizációban ismerték az élet földi és kozmikus életszintjei iránti erkölcsi kötelezettségünket.* Az átfogó tudomány megerősíti ezt az ősi tudást. Életünk mélyebb az anyagi világnál, és így szükségképpen életelvünk mellett énünk, értelmünk is kozmikus természetű. Élet-igenlő és világ-igenlő ökológia bontakozik ki előttünk. Azért kerültünk a Földre, hogy földi életünk során az Élő Világegyetem helyi cselekvésközpontjaként cselekedjünk.

Ez a hét életszint az egyetemes erkölcsi világrend alapja. Az egyetemes erkölcsi világrend a minden élet javára történő cselekvés törvénye mind a hét életszinten. A hét életszint egyéni életünkön kívül közösségi és természeti lényünket is magában foglalja. Az élet egzakt tudományán alapuló erkölcsi világrend tudományos alapot ad a családok, a nemzetek, az emberiség életének a természeti, földi és kozmikus életvilággal összhangba hozásához.

Az egzakt, önálló biológiával a tudományba bekerül az érték. *Minden érték közül az élet a legalapvetőbb és legnagyobb érték,* hiszen *minden érték az élőlények élete számára érték.* Az élet javára történő cselekvés az életnek jó, és így a „jó” erkölcsi fogalma tudományos megalapozást kaphat. Következtetésünk összhangban áll Albert Schweitzer az élet tiszteletén alapuló etikájával is. „Az erkölcs ugyanabban gyökerezik, mint az élet- és világ-igenlés, mert az erkölcs semmi más, mint az élet tisztelete. Ez adja meg az erkölcs alapelvét, nevezetesen, a jó az élet fenntartása, támogatása, felemelése, és a rossz az élet elpusztítása, károsítása és korlátozása” (Schweitzer 1949, xviii). Mivel a Mindenség alapvető lényege, hogy él, ezért alapvető lényegéhez tartozik, hogy jó.

Mivel az életelv magában foglalja az anyag, a lélek és az értelem alapelvét, ezért egységes, mindhárom alapvalóságot átfogó elméletnek tekinthető. Ennélfogva magában foglalja az egész Világegyetem lényegét. A Természet mindhárom első elve mélyebb a fizikai törvényeknél, és azon kívül az élet és az értelem világára is kiterjed, így az átfogó tudomány világnézete mind szélesebb, mind mélyebb, mint a modern fizikai világnézet.

A fizikai világnézet az átfogó tudomány világnézetéhez képest egyoldalú és felszínes. Mivel a világnézet hivatása, hogy az egész világról adjon képet, és a fizika csak a világ egyik oldaláról, az anyagiról ad képet, a fizikai világnézet egyoldalú, csonka, félrevezető, mert a valóságban nem világnézet, csak anyagnézet, csak az anyagi világ nézete, nem az egész világe. Mivel az átfogó tudomány világnézete a valóság mindhárom létkörét, az anyagi világot, az életvilágot és az értelem világát is magában foglalja, lényegében teljesnek nevezhető. *Mivel lényegében teljes, ezért a világ egészéről ad a valóságnak megfelelő képet, és így egészséges világnézetnek nevezhető.* Az átfogó tudomány az egész világot átfogja, így a tudományos világnézet lényegének tekinthető. Mivel az egész világ lényegét és az életteljesség természettörvényét egyaránt magában foglalja, biztosíthatja egyéni életvezetésünk összhangját a Természettel, a valósággal. Mivel az egész emberiséget átfogja, biztosítja a civilizáció alaptörvényét és legfőbb célkitűzését. *Mivel a civilizáció forrása, hajtóereje és leghatékonyabb eszköze a civilizáció uralkodó világnézete, az egészséges világnézet ismerete történelmi jelentőségű, mert megalapozza az egészséges civilizáció felépítését.*

A hét életszint jelentősége életünk számára

1. A sejtek világának jelentősége

Felelősek vagyunk sejtjeink egészségéért. Életünkkel együtt jár az a természetes erkölcsi elkötelezettség, hogy saját érdekünkben mindent megtegyünk szervezetünk, s benne sejtjeink világának egészségéért. Érdemes tudomásul venni, hogy sejtjeink élő, tehát érző lények. Sejtjeink érzelmvilága szorosan összefügg közérzetünkkel. Az emberi szervezet 60 000 milliárd sejtből áll, ami nagyobb szám, mint ahány csillag van a Tejútrendszerben. Hogyan tudunk sejtjeink életéről nem-mechanikus képet alkotni?

Mindegyik sejt másodpercenként többszázezer elemi biokémiai folyamatot valósít meg; például, hőmozgás ide, hőmozgás oda, a megfelelő molekulákat a megfelelő receptorhoz kell eljuttatniuk. Sejtjeink molekuláinak irányításában mind a sejt szerkezete, mind a sejt egésze részt vesz. A sejt egésze a biológiai motivációkkal tud beavatkozni a molekuláris szintű folyamatokba. Sejtjeink érzelmi energiáikkal működnek közre megfelelő életműködéseik biztosításában. Egy hasonlattal: sejtjeink érzelmi energiáikkal, szenvedélyes életszeretettel segítik molekuláik célba juttatását. Számításaim szerint a sejtek teljes termodinamikai potenciáljukat, összes felhasználható energiájukat biológiai célokra fordítják (Grandpierre 2008). A sejtek rendkívül hatékonyan dolgoznak, molekuláikat szinte mindig tökéletesen megfelelően juttatják a célba. Ezen a téren az emberi teljesítőképességet messze felülműlják.

Ami talán még figyelemre méltóbb, az a sejtek szinte tökéletes együttműködése. Olyan összehangoltan működnek együtt, hogy az életükhöz képest csillagászati magasságban zajló emberi életükhöz szükséges tevékenységeket, agyműködésünktől végtagjaink mozgatásáig, szinte tökéletesen biztosítják. Sejtjeink ilyen együttműködésének köszönhetjük, hogy akaratunk révén rendkívüli könnyedséggel tudjuk testünket mozgatni, mégpedig akár száz éven át vagy még tovább. Úgy tűnik, az „egy mindenkiért, mindenki egyért” elv alapján cselekednek, bár nem könnyű felfognunk, tőlük mennyire hatalmas, csillagászati magasságban levő lény az az „egy”, akiért cselekednek. Egyetértésük alapja a minden életet éltető életelv tisztelete,

beleértve a tőlük csillagászati távolságban zajló emberi életet is. Egy ilyen tökéleteségű együttműködés példaértékű lehet a nemzetek és az emberiség együttműködése számára.

Hogy mennyire nem gépies együttműködésről van szó, azt jelzi az a tény is, hogy vannak olyan sejtek is, amelyek önállóságukat visszaélésre, egyéni szempontjaiknak a közösségi értékek rovására történő érvényesítésére fordítják. Ezeket nevezik a sejtbiológusok „csaló” sejteknek. Az ilyen individualista, közösség-ellenes viselkedés azonban olyannyira ritka, hogy nem akadályozza szervezetünk bámulatosan könnyed, szinte tökéletes összhangban zajló életét.

Tanulságos lehet elgondolni, hogy rendkívülien hatékony élettevékenységet folytató sejtekből áll szervezetünk. Ideje lenne felnőni hozzájuk, az ember szintjén hasonlóan tökéletes életet élni. Ha ennek kulcsa az élet szenvedélyes szeretete és iránta érzett cselekvő elkötelezettség, akkor ez tőlünk sem állhat olyan messze, hiszen mi is élőlények vagyunk, és *annál boldogabban élünk, minél teljesebben élünk az életünkkel*. Pontosabban megfogalmazva, a sejtek saját életének és közösségi együttműködésének számunkra szokatlanul magas hatékonysága annak köszönhető, hogy *döntéseik* - számunkra szokatlan elkötelezettséggel és gyakorisággal - *egy irányba mutatnak az életelvvel*. Szemléltessük a sejtek életét egy hasonlattal! Tekintsük az életelvet egy táltos lónak, a sejteket mesebeli királyfiaknak, szervezetünket egy királyfiakból álló seregnek, amelynek minden tagja minden nap egész életét, minden lelkierjét beveti az ügy érdekében. Táltos lovaik hátára hasalva röpködnek a legvonzóbb, legboldogítóbb életpályákon, lovukkal egybeforrva, tökéletes egységben, közös céljukért, saját életük és a náluk magasabb szintű életszerveződés életének elősegítéséért. A királyfi azért száguld széleseben, mert egyetért a táltoslóval; döntéseinek lényege: Előre! Ha azt mondaná táltoslovának: állj, le akarok szállni, mert nekem szabadságra van szükségem, mindent csakis magam erejéből akarok elérni, teljes mértékben függetlenül a valóságtól, akkor gyalogosan tudna csak haladni, sokkal lassabban, és nagyon kétséges, előre vagy hátrafelé halad majd.

Sejtjeinkhez képest csillagászati magasságban egyfajta égi lényekként éljük emberi életünket. Szervezetünk egyfajta makrokozmosz világ sejtjeink mikrokozmoszai felett. Cselekedeteinkkel, érzéseinkkel és gondolatainkkal áthidalhatjuk ezt a távolságot, hiszen érzéseink és gondolataink biológiai mozgatóerők. Ebben az értelemben fizikai, érzelmi és értelmi tevékenységeink sejtjeink számára „isteni” eseményeknek számítanak. Sejtjeink számára valóságosan cselekvő „istenek”, magasabb lények vagyunk. Cselekedhetünk jóakaró, együttérző istenekként, ha egészségesen táplálkozunk, ha napi rendszerességgel tornázunk és a testgyakorlatokkal boldogság-hormonokat termelünk, ha az élet szépségéért, felemeléséért cselekszünk. És ezzel mi is jobban járunk!

2. Egyéni életutunk jelentősége életvezetésünk számára

Mindig egész földi életutunkat kell szemünk előtt tartanunk cselekvéseinkben ahhoz, hogy a végeredmény, vagyis életünk egésze, a lehető legnagyobb legyen. Rendkívül mozgósító lehet, ha földi életutunk túlsó végéről, mintegy a halálos ágyunkról visszatekintve törjük a fejünket, mit tehetünk életünkért, amíg itt vagyunk a Földön és cselekvőképeseink vagyunk. Életünket és értelmünket alapvetően a Természettől kaptuk. A Természetet átható kozmikus értelem az, amelyik tudja, miért

vagyunk itt. A mi feladatunk, hogy megtudjuk, mi lehet ez a Természet-adta cél. Ezért van jelentősége annak, hogy életcélunkat megpróbáljuk a Természet szemével, a kozmikus élőlény szemével nézni életünket. Minden ilyen törekvésünk közelebb visz bennünket életünk céljának felfedezéséhez és megvalósításához, hogy azt az életet élhessük, amiért megszülettünk.

Minden egyes napon előbbre vihetjük életünk ügyét, hiszen, ha egészséges életet élünk, érzéseink és gondolataink e cél szolgálatába állításában senki és semmi sem akadályozhat meg bennünket. Abban sem akadályozhat meg bennünket senki, hogy egyre egészségesebb életet éljünk. Régi mondás: ragadd meg a napot! A „Holt költők társasága” című filmben a tanár ezt mondja a tanulóknak: „Ragadjátok meg a napot, fiúk! Tegyétek az életeteket rendkívülivé!” Tegyük hozzá: ragadd meg a hetet, a hónapot, az évet, az évtizedet, és mindenekelőtt: ragadd meg életed egészét! Tedd az életed rendkívülivé! Életed rendkívüli kell legyen, mert maga az Élő Világegyetem találta földi életedet eléggé nagyszerűnek ahhoz, hogy ideröpítsen a Földre! Ragadd meg az életed célját, az életed értelmét, és életminőséged egycsapásra sokszorosára nő! Minden egyes áldott napot kezdhetünk azzal, hogy a felébredésünk pillanataiban elhatározzuk, képességeink teljes mozgósításával, és kihirdetjük határozatként szervezetünkben: „Életemet fölemelem!” Elalvás előtt pedig, a nap végén, megkérdezzük magunktól: Mit tettem ma az életem fölemeléséért? Milyen nagyszerű, felemelő élményeket éltem át? Milyen nagyszerű, felemelő gondolatokra, elhatározásokra jutottam? Mit tettem ma azért, hogy különb emberré változzak, hogy fejlődjek? Milyen nagyszerű, felemelő tetteket hajtottam végre? Mi vagyunk a világon az a személy, aki a legnagyobb mértékben felelős azért, hogyan alakítjuk az életünket.

Felelősek vagyunk világnézetünkért, képesek vagyunk cselekedni érte, képesek vagyunk az egészséges világnézet elsajátítására, mert ebben segítségünkre áll az életelv, s benne a legnagyobb vitalitás és a legnagyobb bölcsesség elve. Rajtunk áll, milyen mértékben élünk velük. *Az életelv azt mondja, hogy az élet célja a lehető legcsodálatosabb, legértékesebb, legtartalmasabb élet átélése és érvényre juttatása a Földön.* Mindannyian ugyanennek a feladatnak a megoldásán dolgozunk. Életmunkatársak vagyunk.

Martin Seligman, az egészség pszichológiájának kutatója szerint a boldogságnak három szintje létezik. Az első szint a rövidtávú örömké, élvezeteké, mint például az evés. Ez a szint is fontos szerepet játszik az életünkben. A boldogság második, mélyebb szintje a szenvedélyes tevékenységben felszabaduló öröm-többlet, amelynek során úgy érezzük, célunk valóra váltásába nálunk nagyobb erők is bekapcsolódnak, mint például amikor elkapja az embert egy elemi erejű érzés, szinte magától válik valóra a célunk, szinte tökéletesen cselekszünk. A boldogság harmadik, legmélyebb szintjét akkor éljük át, amikor megérezzük, hogy életünk egésze értelemmel bír, egyéni életünkénél nagyobb élettel áll kapcsolatban. Ez a boldogság maradandó, életünk egészére vonatkozó, sőt életünkön is túlmutató, hiszen földi életünkénél magasabb értelemmel áll kapcsolatban. Kimutatták, hogy amíg a boldogság első két szintje nem jár együtt az életminőség növekedésével, addig a boldogság harmadik, legmélyebb szintje, *életünk értelmének érzése egészségünket tartósan javítja* (Kopp-Kovács 2006, Ryff, Singer and Love 2004), mégpedig nem is akárhogyan: *életminőségünket ötszáz százalékkal, vagyis ötszörösére növeli* (Kopp-Kovács 2006, Bech, Staehr-Johansen, Gudex 1996). Érdemes a legmélyebb boldogság elérésére

folyamatosan időt, energiát fordítani, mert befektetésünk sokszorosán megtérül. Az életelv erre ösztönöz bennünket.

3. A családi élet javításának jelentősége életminőségünk számára

Életünk leghatározottabb, legalapvetőbb szintje a családi élet. Kora gyermekkorunktól szülővé válásunkig, majd ismét, most már szülőként, családban zajlik magánéletünk, számtalan bensőséges szálon összefonódva. Lényünk nem kizárólag egyedi lényünkre korlátozódik. Érzésvilágunk természetadta módon összeköti bennünket családtagjaink természetes érzésvilágával. Ezért óriási jelentőségű mindannyiunk számára a lehető legjobb, legegészségesebb családi légkör. A családi élet boldogság-szintje életminőségünk lényeges összetevője. Ha cselekvően törekszünk családi életünk javítására, jelentős mértékben növelhetjük egyéni életminőségünket. Éppen szoros együttélésünk miatt a családi életünk követeli meg legjobban személyiségünk fejlődését.

Nagy-Britanniában a Nemzeti Statisztikai Hivatal mintegy 160 000 emberre kiterjedő felméréssel arra a következtetésre jutott, hogy egy bizonyos jövedelmi szint felett *a jó házastársi kapcsolat hússzor (20-szor) fontosabb az életminőségünk számára, mint a magas fizetés* (Swinford 2013). A jó családi kapcsolat alacsony jövedelem esetén is kulcsfontosságú. Sokkal jobban javítja életminőségünket, ha minden nap rászánunk néhány órát családi életünk jól-létére, javítására, mintha ugyanezt az időt pénzkeresésre fordítanánk. Családi kapcsolataink javítása egész életre szól. Az életelv arra sarkall bennünket, hogy tegyünk meg mindent a családunk boldogságáért. Rajtunk áll, a mi felelősségünk, hogy mennyire vesszük ki részünket ebből a léleknevelő feladatból.

4. A kultúra, a nemzet, a társadalom jelentősége életminőségünk számára

Ökológiai nézőpontból minden nemzet egyének életközössége, és minden nemzet élete a többi nemzettel egy életszinten, a nemzetek életközösségében zajlik. A történelmet a nemzetek tevékenysége és egymáshoz való viszonya határozza meg. Az átfogó ökológia alaptörvényét az életelv jelenti. Eszerint minden nemzet természetadta célja, hogy a lehető legmagasabb szintű anyagi, érzelmi és értelmi jólétet biztosítsa a nemzet számára. Az életelv alapján minden nemzet természetes életfeladata, hogy az emberiség és a földi élővilág minél magasabb szintű egészségének érdekében együttműködjenek egymással. Az egyetemes ökológiai világnézet alapján könnyű észrevenni, hogy a nemzetek alapvető érdekei és értékei közösek.

A kozmikus élet hét szintje egyetlen egységes rendet alkot, az erkölcsi világrendet. A nemzetek élete alapvetően ebben a világrendben értelmeződik és értékelődik. Mivel a hét kozmikus életszint mindegyike ugyanazt az egyetemes értékrendet követi, a kozmikus élet értékrendjét, ezért a nemzetek Természet szerint nem ellenségei és nem ellenfelei, hanem együttműködő munkatársai egymásnak és az emberiségnek. Minden nemzet elsődleges érdekei az egyetemes élet felemelő értékei. A nemzet anyagi, lelki és szellemi jól-léte életünk kibontakozásának színtere és személyes életminőségünk lényeges alkotóeleme. A nemzetszeretet hozzátartozik lelki egészségünkhöz. Az erkölcsi világrend léte és az ökológiai világnézet alapvető jelentőségű a nemzetek felemelő távlatai számára.

5. Az erkölcsi világregrend jelentősége az emberiség számára

Az emberiség élete a földi életközösségben zajlik. A Természet szempontjából az emberiség életfeladata a földi életközösség teljes egészségének biztosítása és életminőségének javítása. Az emberiség alapvető érdeke, hogy a földi otthonunk és a földlakók életközösségének épségét és szépségét gazdagítsa. Ami az embert emberré teszi, az az emberi együttérzés, nemeslelkűség és jóakarát minden életforma számára. Mivel minden életformát a három kozmikus teremtőelv éltet és röpit előre, a kozmikus élet és értelem megnyilvánulásait tisztelhetjük bennük. Ezek a teremtőelvek az élőlények három alapvető ösztöneiként válnak életük cselekvő részeivé. Ez a három ösztön az egyéni, közösségi és kozmikus élet testi, lelki és szellemi fenntartására, minél magasabb szintű fenntartására irányul.

Az emberiség képes tevékenységével hozzájárulni az élővilág még gazdagabb virágzásához. Az emberiség östörténelmében több olyan példára is bukkanhatunk, amely igazolja az ember Természet-gazdagító gyakorlati tevékenységét. Ilyen például az ősi magyar ártéri vízgazdálkodás, amely a halaknak olyan életfeltételeket biztosított, hogy a középkorban vizeinkben szinte több volt a hal, mint a víz (Andrásfalvi 1973, Győri 2000, Ferenczi 2006).

Az átfogó ökológiai világnézet előrejelzi, hogy amint a nemzetek ökológikus, építő együttműködése válik uralkodóvá a Földön, az emberiség élete ugrásszerű és minden eddigi várakozást messze felülmúló virágzásnak indul. A kozmikus teremtőerők szárnyakat adnak az emberiség érzésvilágának és gondolatvilágának. Az emberiség érzésvilága és gondolatvilága sokkal hatékonyabbá válik és sokkal nagyobb eredményekre lesz képes, ha a Természettel, vagyis a valósággal összhangban állóvá válik. A kozmikus teremtőerők akadálytalan kibontakozása az emberiséget kozmikus érzés- és gondolatvilággal ajándékozza meg. A pozitív pszichológia kimutatta, hogy az emberi élet legnagyobb és legnagyobb élménye, csúcsmélysége a kozmikus egységélmény. Az elmúlt évezredekben ez a csúcsmélység csak ritkán és csak egyes emberek életének rövid szakaszaiban bukkant fel. Amint az emberiség visszanyeri teljes egészségét, a kozmikus egységélmény mindennapossá és általánossá válik. A Természettel összhangban élő egészséges civilizációban az ősidőkből ismert kozmikus szimpátia az emberiség kultúrájának fontos részévé válik. A Világegyetem lényegének megértése, az élet belső teremtőerőinek kibontakozása, az emberi alkotóerő magas szintjének felnőttkori megőrzése és továbbfejlesztése az emberiség intelligenciáját minőségileg magasabb fokra emeli. Az emberré válás folyamata eléri célját, az ember élet-felelő képességeinek teljes kibontakozását.

6. Az erkölcsi világregrend jelentősége az élő Föld, Gaia számára

Az erkölcsi világregrend alapján Gaia természetadta életfeladata, hogy hozzájáruljon az Élő Világegyetem életének földi kibontakozásához, tökéletesítéséhez, a Mindenség számára értékes és értelmes élettevékenység gyakorlásához.

7. Az erkölcsi világregrend jelentősége az Élő Világegyetem számára

Amint az emberiség a kozmikus világregrend egészséges tagjává válik, előrejelzésünk szerint szokatlan folyamatokra kerül sor a kozmikus szinten. Tény, hogy a Földön az

emberiség egyedülálló szerepet játszik, ami magas szintű tudatosságával áll összefüggésben. Az emberiség egyedülálló szerepe ezen a kozmikus bolygón annak jele lehet, hogy az emberiségnek a Mindenségben életfontosságú szerepe és felelőssége van, ahogy ezt az ősi kínai filozófia is tanítja. Tekintsük most az emberiséget a Mindenség egy fontos agyközpontjának. A mai viszonyok között ez az agyközpont beteg, hiszen alkotóelemei, a nemzetek, magasabb cél érdekében történő együttműködés helyett gyakran egymás ellen fordultak. Ha agyunkban a sejtjeink egymás ellen fordulnának, agyműködésünk felmondaná a szolgálatot. A kozmikus élet szintjéről tekintve ez a kozmikus agyközpont olyan, mint egy megzavarodott hangyaboly, amely belső kórtól szenved. Mivel egyik agyközpontja beteg, a Mindenség maga sem teljesen egészséges. De amikor az emberiség visszanyeri teljes egészségét, az Élő Világegyetem újra egészségesé válik. Ezt az egészséges állapotot elérve a Mindenség éltető erői újra teljes mértékben átjárják az embert. Az emberiségben élő kozmikus alkotóerők a velük összhangban álló emberi értelem és lélek hatására megelevenednek. Mivel a Mindenség visszanyeri egészséges agyközpontját, a kozmikus elme magasabb szintű, egészségesebb, teljesebb és boldogabb tudatállapotba kerül. A kozmikus élet két szárnya, az anyag és az értelem minőségileg magasabb szintű összhangba kerülnek, közelebb jutnak egymáshoz és az élethez, alapvető természetük minőségileg finomabbá válik. Ebben a kiteljesült állapotban az anyag könnyebben válaszol az értelem és az érzés hatásaira. Az értelem és a lélek minőségileg magasabb szinten válik képessé rendelkezni az anyag felett (Grandpierre, A. 2001). A Világegyetem beléphet a kiteljesült, teljes képességeit kibontakoztató életszakaszába.

Az élet hét szintjéről

Az ökológiai világnézet jegyében úgy gondoljuk, hogy az életünk három létköre és hét szintje közötti összhang és egyensúly az emberiség egészséges életvitelének alapja. Érdemes megemlíteni, hogy ehhez hasonló nézetek őrződtek meg a kínai filozófiában. „Az élet értelmi összefüggéseit vagy a személy, vagy a nemzet, vagy az emberiség egésze vagy a Világegyetem teljessége alkotja, amelynek minden eleme és résztvevője egymással a legbensőségesebb és harmonikusabb kapcsolatba lép” (Fang 1957). Az átfogó ökológiai szemlélet rendkívüli előnye az ökológiai civilizáció számára, hogy személyesen tesz érdekeltté bennünket mind a hét életszint teljes egészségében.

A civilizáció legalapvetőbb erőforrását az emberi alkotóerő jelenti. Enélkül egyetlen civilizáció sem maradhat fenn. Ha nem gördítünk útjába akadályokat, akkor az élet fő útja mind a hét szinten az egészség. Az egészséges, ökológiai civilizáció megteremtése mindannyiunk életminőségének kulcskérdése.

Eredményeink alapvető egyezéseket és hasonlóságokat mutatnak az Ősi Selyemút civilizációjának fennmaradt nyomaival. Az ősi eurázsiai magasműveltségből a kínai civilizáció őrizte meg a legtöbb írásos nyomot. A kínai filozófiában a 'qi' az az életerő, amelyből minden létrejön, "a Világegyetem létének végső alapja"... "a Világegyetem ontológiai forrása" (Zhenyu Zeng 2011). Az élelten létének egzakt bizonyítása a 'qi' létre tudományos magyarázatot ad.

Az átfogó ökológia jelentősége az ökológiai civilizáció számára

Milyen távlatokat ígér az egzakt biológia alapján kirajzolódó átfogó ökológia?

Az átfogó tudomány és az egészséges világnézet kulcsszerepet játszhat az ökológiai civilizáció építésének és fennmaradásának egyik legfontosabb tényezője, az iskolai oktatás számára. Az átfogó ökológia lehetővé teszi egy élet-igenlő és világ-igenlő tananyag kidolgozását, és elérhetővé teszi, hogy az iskolarendszer ne materialista, hanem ökológikus világnézetű nemzedékeket bocsásson ki az ökológiai civilizáció építése számára.

Az átfogó tudomány az anyag, az élet és a tudat egységes tudománya. Amíg az eddigi paradigma-váltások a fizikán belül jelentettek előre lépéseket, az átfogó tudomány megjelenésével egész világnézetünk lép előbbre, eljut a lényegében teljes, egészséges világnézetig, és így minden eddigi paradigma-váltásnál nagyobb jelentőségű előrelépést jelenthet.

Az előző világnézet-váltás az újkor hajnalán lépett fel, és az anyagi fejlődés számára jelentett előrelépést. „Elindítói és képviselői... új filozófiának hívták azt a felfordulást, amelyet ma úgy nevezünk: tudományos forradalom...Kozmikus töprenkedéseik és kutatásaik ...lerombolták a zárt világegyetem és a változhatatlan társadalmi rend középkori elképzeléseit, az erkölcsi értékek rögzített rendjét, és oly mértékben formálták át az európai társadalmakat, kultúrát, szokásokat és a civilizáció teljes szerkezetét, mintha a bolygón új faj jelent volna meg” (Koestler 1996). Ennek során az egzakt fizika sikereinek hatására a középkori világnézet a materialista felfogás váltotta fel. Ezt a fordulatot nevezték „tudományos forradalom”-nak. Következménye az anyagi jól-lét elérése. A következő egzakt tudomány, a biológia színrelépése az élet természetének megismerését és ennek társadalmi alkalmazását hozhatja el. Következménye a lelki és szellemi jól-lét elérése. Az egzakt biológiának köszönhetően lehetővé vált az életközponturn világnézet tudományos alátámasztása. Az életközponturn világnézet a civilizáció hatókörében éppúgy mindenkibe be tud épülni, ahogy ez az elmúlt évszázadokban a materialista világnézettel történt. Az egészséges világnézet elterjedése és tudatosodása az emberiség teljes egészsége számára jelenthet előrelépést.

Ne riadjunk vissza az átfogó ökológia várható következményeinek végiggondolásától! A magyar Nobel-díjas biológus, Szent-Györgyi Albert jelmondata így hangzik: mindenben meg szabad alkudni, kivéve céljainkat. S ha a Világegyetem legalapvetőbb tulajdonsága, hogy él, ahogy azt egyre több tudományos érv támasztja alá (Grandpierre 2012, 2018b,c), akkor az élet a végső valóság, és akkor az élet kérdésének tudományos megoldása lehet az a kulcskérdés, amelyik megnyitja a kaput a világ egészének megértéséhez. Ha a világ legátfogóbb és legmélyebb lényege, hogy él, és ha ezt a kozmikus életet megértjük, az kulcsot adhat az élet legalapvetőbb kérdéseinek megoldásához.

A Természet első elveinek egzakt megfogalmazása lehetővé teszi a filozófia tudományos alapon történő művelését, a filozófia forradalmát. Az életelv erkölcsi jelentőségének felfedezése elősegítheti a társadalomtudomány forradalmát. Ahogy Ernst F. Schumacher felhívta erre a figyelmet, a közgazdaságtan előírásai és következményei attól függnek, milyen képünk van az emberről és feladatáról a Földön (Schumacher 1991, 46). Az átfogó ökológia szerint az ember feladata a

Földön az élővilág még gazdagabb virágzásának, szépségének és kozmikus értékének elősegítése. Az egészséges civilizáció ennek a feladatnak a megoldására irányul.

Az erkölcsi világregrend felfedezése elősegítheti a nemzeteszme egészségesebbé válását, a nemzetek építő együttműködését, a világbékét, az emberiség egységének újjászületését, az ember és a Természet kapcsolatának megjavulását, a világtörténelem forradalmát. „A háború ítélet – mondotta Dorothy L. Sayers -, mely akkor sújtja a társadalmakat, mikor huzamosabb ideig olyan elvek irányítják életüket, amelyek túlságosan is erőszakosan szegülnek szembe a világegyetemet kormányzó törvényekkel... sohase gondoljuk, hogy a háborúk értelmetlen katasztrófák: akkor törnek ki, amikor a rossz gondolkodás- és életmód tűrhetetlen helyzetet idéz elő” (Dorothy L. Sayers, in: Schumacher 1991, 7). A lényegében teljes, egészséges világnézet képes elősegíteni az egészséges életvezetés forradalmát, az értelem, pontosabban a bölcsesség forradalmát, a lelki épség forradalmát, az alkotóerő forradalmát, az életminőség forradalmát, az ökológiai civilizáció építését. Képes arra, hogy összehangolja egymással a természettudományokat és a társadalomtudományokat, amelyek évszázadok óta egyre távolodtak egymástól. A szakrális erkölcsi világregrend tudományos megalapozása révén képes orvosolni a tudomány és a vallás külön malomban őrlését. Az élet tudományának iskolai tananyagba bevezetése képes közel hozni egymáshoz a tudományt és az életet. Az átfogó ökológiai világnézet képes világnézetünket közelebb hozni a valósághoz. Az életközpontú átfogó ökológia egész Világegyetemet átfogó és egységes volta az ökológia tudományát alapvető jelentőséggel ruházza fel. Az ökológia előtérbe kerülése képes megszüntetni az ember önmagától, a társadalomtól, az emberiségtől és a Természettől történt elidegenedését, s újra összhangba hozni a civilizációt a Természettel.